

Egyptaland — landið — fólkið og veðurlagið

El Masr, sum tað eitur á arabiskum, liggur millum 22° — 31° 35' norður og 25° — 35° eystur.

Reyða Havið, Akaba vikin og ein strika gjøgnum Sinai hálvoynna er eysturmark.

Meðalhavið er mark norðantil og Libya er vesturmark, sum gongur gjøgnum fólkatóma oyðimørk.

Suðan er suðurmark og gongur tað gjøgnum libysku og nubisku oyðimørkina.

Við undantaki av deltaøkinum er strondin bein við smáum innvikum, hefur oyðimarkarveðurlag og vánaligar havnamøguleikar.

Nógv oyðimørk

Náttúrliga kann landið býttast sundur í 4 hovudsýpartar:

Vestara oyðimørkin, Eystara oyðimørkin, Sinai hálvoyggin og Nildeltaðið.

Vestara oyðimørkin er næstan 3/4 av øllum landinum og røkkur úr Meðalhavinum norðantil at sudanesiska markinum í suðri og frá Nildalini, eystantil vestur móti libyska markinum.

Í útsuðri er oyðimørkin hægst har Golf El Kebir flotan røkkur upp í 900 m. Kharijah, Boharyia oasirnar liggja í láglandinum, og næst Nilánni er hin stóra El Fayyum oasin, sum liggur niðan havsýti og fær vatn gjøgnum veit úr Nilánni.

Norðari, nærri Meðalhavinum, liggja Siva og Qattara oasirnar í tveimum kessum.

Qatta: a er tann størri og liggur 120 m undir havskorpuni í Meðalhavinum.

Har er hópur av saltvøtnum og mosum og ikki búgvandi. Oyðimørkin er grýtut ella sandur, ofta sanddýnir. Eystara oyðimørkin ella arabiska oyðimørkin røkkur úr Nilánni at Suezvikini og Reyða Havinum, og har eru fjøll upp í 2100 m. hædd.

Hópur av ryggjum og gilum, wadi, frá teirri tíðni, tá meira vátligt var, eru har. Suezvikin skilir Sinai-hálvoynna frá restini av landinum og Akabavikin frá arabisk hálvoynni.

Har eru fjøll, sum røkka næstan 3000 m. t. d. Djebel Katrinah og Djebel Musa (fjall Mósesar) ella Sinai-fjall.

Fjöllini eru av vulkansum uppruna og teirra reyði litur hevur givið havinum navn.

Tey dyrkandi lendini eru við El Arish í norðara partinum av Sinai.

Í vestara partinum er nakað av námsrakstri og mangan, og olja er at finna í Suezvikini.

Nildalurin

Úr uppruna og til hon rennur út í Meðalhavið er Nilá um 6000 km, harav teir 2000 eru í Egyptalandi. Hon rennur spakuliga gjøgnum slætlandi Sudans,

til um 80 km norðanfyri hovudsstað Sudans, Khartoum. Har eru eingir fossar, men síðan rennur hon 1990 km millum sandsteins- og granittfjell til tætt sunnanfyri Aswan í Egyptalandi.

Á hesum strekinum eru 6 kataraktar, fossar, einans tann rorðast, hin fyrsti er í Egyptalandi. 800 km norður eftir frá Aswan er árdalurin flatbotnað veit gyrd av grønari striku, sum í meðal er 16-22 km breið.

Deltaðið norðanfyri Cairo er ein stór flota.

Deltanavnið verður fyrstu ferð nytt av grikska søgumanninum Herodot, 490-420 f. kr., um trikantinn, ið er millum ytstu armar Nilás.

Flotan minti hann um grikska bókstavin delta. Flotan er breiðast millum Alexandria og Port Said, um 250 km, og norður og suður er hon 150 km. Jørðin er 15-25 m djúp og tann fruktabesta í Afrika.

Stóri týðningur Nilás fyri Egyptaland stavar frá hennara førningi av vatni gjøgnum oyðimørkina. Tann nøgðin, ið rennur úr Viktoriavatninum í Miðafrika, er reiðiliga støðug, tí har regnar javnt alt árið, meðan summerregnið í ethiopiska fjallalandinum sum rennur í Nilá gjøgnum árinar Sobot, Bláu Nil og Atbara, fyllir Niá og rennur upp um hennara árbakkar. Egyptaland merkt av skjótari broytan frá meðalhavsveðurlag til oyðimarkarveðurlag.

Við undantaki av eini fáu km breiðari seil móti Meðalhavinum, sum fær eitt sindur av regni vetrarshelmingin, er ongur staðir at rokna við vissari árligari regnnøgð. Í Alexandria er árliga avfallið 22 cm, í Port Said 8 cm og í Cairo 3 cm.

Hitin

Frá nov. til april er lýveður og heitt frá mai til oktober. Hitin veksur tess longur suðureftir tú kemur.

Meðalhitin kaldasta mánaði í Alexandria er 14° og í Aswan 15°, fyri heitasta mánaði í Alexandria er hann 26° í Aswan 33°. Her er talan um meðalhita samdøgursins. Dagsins hægsti hiti er munandi størri. Um summarið er javnan landnryðingur og um veturin útsynningur.

Um várið eru ofta stormar sunnan eftir, hin sonevndi Harmín við nógvum hita, litlar luftváta o. stórum nøgdum av finum dusti.

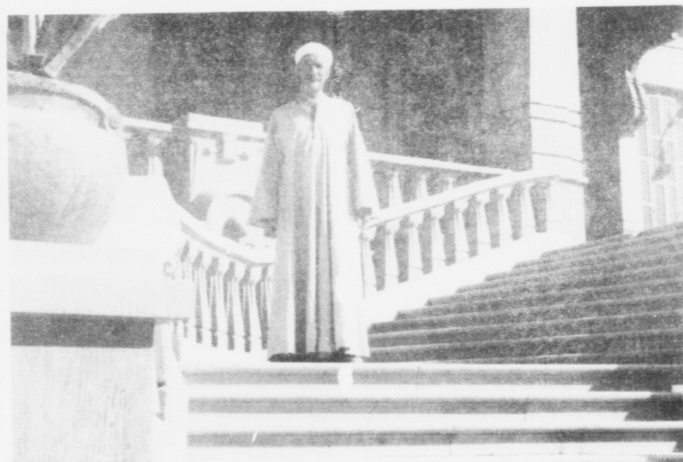
Juni, juli og august eru heitastu mánaðirnir, uttan framvið havinum, hvar tað er juli, august og september. Fyri landið sum heild er januar kaldasti mánaðin.

Landið og fólkið

Alt landið er 1 mill. km² og av hesum er tað dyrkaða landið, tað er eisini har fólk búgva, einans 37.000 km². Hetta økið er sum Jútland til støddar og har búgva

Karl Nolsøe heldur her fram við at greiða frá Egyptalandi. Í dag skrivar hann um sjálvt landið og veðurlagið og fólkið har býr.

Annar partur

Karl Nolsøe her uttanfyri eitt av teimum kendastu gistingarhúsum í Cairo — í egyptiskum búna

um 47 mill. Knappliga 50% av teimum eru inná landbúnað. Hovudsstaðurin Cairo hevur 12—15 mill. íbúgv og Alexandria um 3 mill.

90% eru muslimar og restin eru ymskir kristnir trúarbólkar, av teimum eru koptar teir týðningarmestu, um 4 mill.

Fyri øll børn millum 7—13 ár er skúlskylda. Útbúgving við allar almennar skúlar og hægri lærustovnar er ókeypis. Hóast hetta eru tað mong, sum ikki kunna lesa og skriva, men tey eru ein stóðugt minkandi partur av fólkinum.

Mong hundradtúsund børn koma tó ongantið í skúla, ella tey fara úr skúlanum í úrti, serstakliga børnini í landsbygdunum.

Málið er arabiskt, men enskt og franskt verður nógv nýtt sum handils- mál, og mong skilja hesi fremmandamálini.

Hús á landsbygd eru ikki nógv broytt síðan forntíð. Tey eru gjørd úr leiri og hava hvørki vatn ella elektrisitet, men hetta broyttist so við og við.

Læknar eru vælútbúin, og mangir eru sera væl útbúin, men burtursæð frá fáum av teim nýggjastu sjúkrahúsum eru tey væl undir vanligum vestureuropeiskum standardi.

Búskapurin mennist

Aftaná kollveltingina í 1952 hevur búskapurin verið merktur av stórum idnaðarættanum og av at stjórnarvaldið hevur havt vald á og ávirkan á allar partar av vinnulivinum.

Hin broytta støðan aftaná 1973 bardagan skapti møguleikar fyri búskaparligum ábótum.

Inntøkur frá Suezveitini, turismu og peningur, ið um 2—3 mill. egyptar senda árliga heim úr arabiskum grannaløndum og munandi oljuinntøkan, saman við týðandi stuðuli vestanfrá settu gongd á og gjørdtu til veruleika tað, ið einans hovdu veið ætlanir, so at búskapurin batnaði munandi.

Landbúnaðurin er alsam. hovuds- tátturin í búskapinum, har næstan 50% vinna, og landbúnaðurin kann setast fyri 50—60% av útflutninginum og

hevur stóran týðning fyri handil og idnað. Hann er treytaður av vatni úr Nilánni og er tí stórt sæð avmarkaður til Nildalin, deltaðið og oasir í vestaru oyðimørkini t. d. Fayyum og Siva.

Í deltainum og Nildalini verður heystað tvær ferðir árliga.

Hóast landbúnaðarframleiðslan veksur, stendur hon ikki mót við fólkavæksturin og tí mugu stórar nøgdir av føðievi innflyast.

Tær týðningarmestu avgrøðirnar eru: Bummul, hveit, majs og ris.

Týðandi nøgdir verða framleiddar av bæði frukt og grønmeti.

Sjálvbjargni

Landið er sjálvbjargið við flestu vanligu nýtslulvørnum og innflutningur av so- vorðnum hevur litlan týðning. Aftur- ognan av Sinai og nýggjar oljukeldur í Suezvikini og í vestaru oyðimørkini hevur vaksið munandi um framleiðsluna, og teir eru nettoútflytarar av olju.

Egyptaland hevur hóp av mineralum, sum t. d. fosfat, jarnmalm, salt, gass og kalkstein til sementframleiðslu, eisini eru týðandi nøgdir av natúrgassi í deltainum.

Afturupplatingin av Suezveitini í 1975 hevur havt nógv at týða, hon er breiðkað, so at flestu stórra tangaskip kunna nú fara ígjøgnum hana.

Turismøguleikar eru stórir, og stórus dentur verður lagdur á at vaksna um hesar við bygging av hotellum.

Byggingin av Aswanbyggingini hevur økt munandi um el-framleiðsluna, sum verður nýtt til vaksandi idnaðargerð.

Í vetrarmánaðinum november-mars vilja vanlig klæði vera hóskaði, men summarið krevur heilt lætt klæði.

